

PM Rotel I+IV (Dnr KS 2018/166)

Samordnad grundskoleplanering i Stockholm, SAMS – planeringsinriktning 2018

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Planeringsinriktning 2018 för utbyggnad av grundskolor, i enlighet med bilaga till promemorian – rapport Samordnad grundskoleplanering i Stockholm, godkänns.

Föredragande borgarråden Karin Wanngård och Olle Burell anför följande.

Ärendet

Kommunstyrelsen leder på kommunfullmäktiges uppdrag arbetet med samordnad grundskoleplanering i Stockholm (SAMS) med syfte att säkerställa en framsynt och ekonomiskt hållbar utbyggnad av skollokaler i takt med att antalet grundskoleelever ökar fram till år 2040.

Grunden i arbetet är en årlig revidering utifrån gällande planeringssituation och uppdaterade behovsanalyser i samtliga 14 stadsdelsnämndsområden. Sedan år 2016 beslutar kommunstyrelsen årligen om en planeringsinriktning som berörda nämnden och bolagsstyrelsen ska utgå ifrån.

I detta ärende redovisas behov av 34 000 nya grundskoleplatser fram till år 2040.

Beredning

Ärendet har initierats av Stadsledningskontoret.

Våra synpunkter

Alla stockholmare ska kunna lita på att det finns en bra kommunal grundskola nära hemmet. Stockholm växer kraftigt och det finns ett stort behov av att bygga ut befintliga grundskolor och att bygga helt nya. I årets SAMS-rapport presenteras en prognos som visar att det måste skapas ca 34 000 nya grundskoleplatser till år 2040 samt en samlad plan för hur Stockholm ska klara av denna uppgift.

I budgeten år 2018 möjliggör majoriteten för investeringar i skollokaler för 3,2 miljarder kronor. Det samlade värdet på Skolfastigheter i Stockholm AB:s (SISAB) beslutade projekt uppgår till 17 miljarder kronor, att jämföra med 3 miljarder år 2013. Vi tar en aktiv roll för att se till att Stockholm klarar av att ta emot stora årskullar och hitta väl fungerande lokallösningar i hela staden.

I och med SAMS-arbetet har skolplaneringen fått en etablerad plats i ordinarie stadsutvecklingsprocesser. Relevanta aktörer i staden har nu en gemensam bild av utmaningar och angreppssätt för att klara skolförsörjningen i ett växande Stockholm. I detta ingår även samplanering av idrottshallar och förskolor för att få till långsiktigt hållbara lösningar och tillgängliggöra gemensamma resurser för alla medborgare.

Sedan SAMS initierades hösten 2014 har en enorm utveckling av skolplaneringen skett. Under det senaste året har arbetet tagit ytterligare steg. SAMS planeringsinriktning har inarbetats i stadens översiktsplan i syfte att tydliggöra planeringsinriktningen för skollokaler såväl internt som externt. I 2018 års rapport finns nya identifierade platser för nya skolor och sedan förra året har flera projekt överförts till genomförandeskede.

Sedan årets SAMS-rapport färdigställdes har ca 300 skolplatser tillkommit i Hammarby sjöstad då staden tar över lokaler från Academedia, lokaler som länge underutnyttjats men som nu kommer att fyllas med elever.

Vi föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Planeringsinriktning 2018 för utbyggnad av grundskolor, i enlighet med bilaga till promemorian – rapport Samordnad grundskoleplanering i Stockholm, godkänns.

Stockholm den 25 april 2018

KARIN WANNGÅRD

OLLE BURELL

Bilaga

Rapport Samordnad grundskoleplanering i Stockholm – mars 2018

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Remissammanställning

Ärendet

Planering av skolkapacitet och övrig samhällsservice ska ha en central placering i stadens stadsutvecklingsprocesser. Berörda nämnder och bolagsstyrelser ska därför säkerställa samhällsservice och integrera behovet av förskolor, skolor och idrottsplatser med mera i ett tidigt skede i planeringen.

För att säkerställa samordning och styrning finns en stadsövergripande styrgrupp under ledning av kommunstyrelsen. SAMS ska säkerställa en framsynt och ekonomiskt hållbar utbyggnad av skollokaler. Ändamålsenliga lokaliseringar och goda lärmiljöer ska erhållas till rimliga kostnader. Inom ramen för styrgruppens ansvar arbetas en årlig planeringsinriktning fram, ”Samordnad grundskoleplanering i Stockholm”, som innehåller en tydlig behovsbeskrivning per stadsdelsnämndsområde.

Planeringsinriktning för 2018 är den tredje rapporten som arbetats fram inom ramen för SAMS och arbetet inom den samordnade skolplaneringen utvecklas kontinuerligt. I kommunfullmäktiges budget för 2018 anges att arbetet ska ha ett ökat genomförandeperspektiv med målet att säkerställa en planeringsportfölj som genererar ett kapacitetstillskott som motsvarar behoven samt att projekt kontinuerligt överförs i ett genomförandeskede. Samarbetet kring tidiga skeden i bostadsplaneringen ska stärkas. Samplanering ska ske med idrotts- och förskolelokaler där det finns vinster i ekonomi, resursutnyttjande och genomförandetid.

Stockholms långsiktiga utmaningar inom skollokalsområdet innebär såväl organisatoriska som finansiella utmaningar, liksom att tillgång till mark i den växande staden är en allt mer begränsad resurs. Detta innebär att staden utöver egna investeringar i nya skollokaler kommer lösa lokalbehovet genom ett ökat antal inhyrningar. Det är därför angeläget att också underlätta för de externa aktörer som vill vara med och bidra till stadens utveckling vad gäller offentlig service så som exempelvis skolor, förskolor med mera. Under 2017 har därför SAMS planeringsinriktning inarbetats i stadens översiktsplan i syfte att tydliggöra planeringsinriktningen för skollokaler såväl internt som externt.

Planeringen 2018

Arbetsmetoden för att säkerställa nybyggnadsbehovet är likartad jämfört med tidigare år och innebär att styrgrupp och arbetsgrupp träffas kontinuerligt under året för att hantera knäckfrågor och utveckla planeringsprocessen. Därtill finns fokusgrupper för vissa områden med särskilda planeringsutmaningar. Skolplaneringsgrupperna (områdesgrupperna) har fortsatt med årligt återkommande möten med avstämning av föregående års behov och planeringssituation mot det nya årets förutsättningar. Arbetet bildar grund för SAMS- planeringsinriktning och de utpekade platserna för nya skolor.

Nuläget i planeringen visar på ett totalt behov för staden till år 2040 på cirka 34 000 nya grundskoleplatser. Behovet har sjunkit med 1 000 platser sedan tidigare år genom skolbyggnationsprojekt som färdigställts under 2017.

Exempel på ny permanent skolkapacitet under 2017 är Hägerstenshamnens skola, Lindeskolan (som för tillfället används för evakuering av elever på Enskedefältets skola) samt Långbrodalsskolan.

I syfte att stärka arbetets genomförandeperspektiv har definitioner i planeringsinriktningen förtydligats för att tydliggöra processer och framdrift av projekt. Styrgruppen för SAMS har också i ökad utsträckning hanterat fokusområden och särskilda projektspecifika knäckfrågor.

Prognos och metod för behovsberäkning

Staden arbetar med prognosstyrd behovsbedömning för utbyggnadsbehovet av nya skollokaler. Till grund för detta ligger stadens egna ordinarie prognoser över befolknings- och elevtalsutvecklingen.

En viktig del i underlagen till stadens befolkningsprognos är de antaganden om bostadsbyggandet som utgör underlag för prognosarbetet. Befolkningsprognosen tar ej hänsyn till bostadsprojekt som tillkommer i planeringen efter att befolkningsprognosen framarbetats. De kartor som illustrerar behovet blir därför en ögonblicksbild och innehåller inte alltid de senaste förändringarna.

De nya grundskoleplatserna kommer att tillskapas både i form av nya skolor samt genom utbyggnad av befintliga skolor. Behovsunderlaget består av två olika prognoser. De första tio åren utgår planeringen från stadens elevtalsprognos och den fördelning mellan fristående och kommunala skolor som finns där. För behovet efter denna tioårsperiod fram till 2040 används stadens långsiktiga befolkningsprognos. Befolkningsprognosen innehåller inga antaganden om fördelningen mellan fristående och kommunala skolor och visar därför enbart ett totalt platsbehov. Kombinationen av dessa prognoser utgör därmed behovsgrunden för staden. Att de tillkommande behoven efter den initiala tioåriga prognosperioden inte är uppdelad mellan fristående och kommunala skolor är inte något ställningstagande kring framtida skolors organisationsform utan en förutsättning för att fånga hela stadens lokalplaneringsbehov.

Illustrering av tillkommande kapacitet

En totalsummering av alla skolprojekt på kartan visar på ett kapacitetsöverskott i förhållande till det identifierade behovet vilket beror på ett antal faktorer. Det förenklade förfaringssättet i de tidiga skedena där schablonskolan om 900 elever används är tillsammans med geografiska förutsättningar de viktigaste förklaringarna. Exempel på geografiska förutsättningar är större skogspartier, vatten och vägar. Schablonen om 900 elever kan i det fortsatta skolprojektarbetet komma att justeras till ett annat antal.

Till detta kan läggas att en skola som inom SAMS planeras med en (teknisk) kapacitet för 900 elever i princip aldrig kommer att ha 30 elever i varje klass vid varje givet tillfälle utan elevtalen i klasserna kommer att variera mellan 20-30 elever. En minskning i varje klass i en hel skola från 30 till 25 elever innebär ett kapacitetstapp för den skolan på cirka 17 procent. Det motsatta gäller en skola som idag har runt 20 elever per klass, där finns istället en möjlig kapacitetsökning på cirka 30 procent utan behov av nybyggnation. Skillnaden mellan den tekniska kapaciteten och verksamhetskapaciteten är således naturlig och viktig att bära med sig när man tar del av planeringsarbetet och redovisning av SAMS-underlagen. Underlagen syftar i första hand till att lägesmässigt per stadsdelsnämndsområde säkerställa att det finns tillgänglig mark för att möta kapacitetsbehovet när detta uppstår.

Beredning

Ärendet har initierats av stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 6 mars 2018 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret anser att arbetet inom SAMS givit Stockholms stad goda förutsättningar att möta behovet av att tillskapa nya grundskolelokaler. Rapporten beskriver på ett överskådligt sätt stadens grundskolebehov och att berörda nämnder och bolagsstyrelser beaktar grundskoleplaneringen och de platser som redovisas. Även stadens översiktsplan hänvisar till dessa kartor som underlag till alla aktörer som ska ta del av vilka behov staden ser framöver. Stadsledningskontorets bedömning är att skolplaneringen fått en etablerad plats i stadens stadsutvecklingsprocesser. Arbetet har under året fått ett ökat genomförandeperspektiv med målet att säkerställa en planeringsportfölj som genererar ett kapacitetstillskott som motsvarar behoven samt att projekt kontinuerligt överförs i ett genomförandeskede. Inför 2019 års arbete ska arbetet med bygglovsrelaterade frågor i tidiga skeden rörande utbyggnad och ny kapacitet på befintliga skolor utvecklas. Genom att arbeta vidare med detta kan underlagen för dessa projekt säkras ytterligare vilket kommer påverka det bedömda behovet av nya skolor. En konsekvens är sannolikt också att antalet punktinsatser i form av fokusgrupper för att lösa akuta behov kan komma att minska.

Ett annat utvecklingsområde under 2019 är:

Barnkonsekvensanalys

Att säkerställa lokaler för elevutvecklingen har en direkt konsekvens för barn och ungas framtid. Att gå i skolan är inte bara en skyldighet genom skolplikten, utan även en förutsättning för att alla barn ska kunna få jämlika uppväxtvillkor.

I delrapporten "En skola där alla lyckas" från Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm framhålls att i både stadsplanering och lokalplanering ska sociala konsekvensanalyser göras av lokalisering och utformning av skollokaler för att dessa ska bidra till en social hållbarhet och minskad skolsegregation. Med segregation avses i hur stor utsträckning ett förhållande på skolorna avviker från genomsnittet. Överväganden och analyserna av den fysiska planeringens konsekvenser för den sociala sammansättningen ska göras i exempelvis programarbeten, detaljplaner, lokalförsörjningsplaner och andra liknande dokument. Detta är ett utvecklingsområde för arbetet inom SAMS under kommande år.

Jämställdhetsanalys

Skollokalanalys har vid behovsanalysen inte någon direkt koppling till jämställdhet med tanke på att planeringen handlar om att säkerställa skollokaler för alla elever, oberoende av kön.

Jämställdhetsaspekter bedöms vara relevant framför allt vid senare skeden av planeringen som vid detaljplanering av en enskild skola och utformningen av själva skolbyggnaden. Även lokaliseringen kan ha betydelse, vilket får utredas i kommande års planeringsprocess.

Gymnasieplanering

Gymnasieskolans planering har andra förutsättningar än grundskoleplaneringen till följd av att gymnasieskolan verkar inom en gemensam regional intagning där samtliga elever boende inom regionen antas till skolor inom hela regionen på lika villkor. En separat rapport kommer att presenteras för kommunstyrelsen under 2018 rörande förutsättningarna för Stockholms stads gymnasieplanering.